

MUSIKKMAGASIN

Klassisk

KLUBB 3/11 MUSIKKFORLAGET 11885714

NATALIA MAKAROVA

SIGMUND GROVEN

KLASSISK I MIDTØSTEN

GÖTEBORGSOPERAN

LIBRETTO: ARE KALVØ

JOHN MALKOVICH

INTERVJU MED

Lasse Thoresen

3/2010 · 12. årgang · kr 79,- inkl. mva

RETURUKE 48

INTERPRESS NORGE

03

9 771502 027000

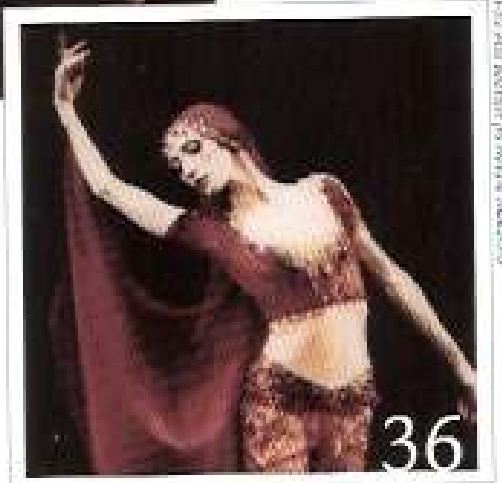
NYTT PÅ CD · NYTT PÅ DVD

Robert D. Jones, Harmonika

10

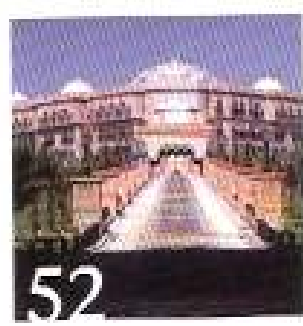
Innhold

Einmal wieder für die Welt

Die Kunst der Kunst

Die Kunst der Kunst

Foto: Per Morten Abrahamson

Foto: Stig Lier

Foto: Nils Erik

INNHOLD

10 Lasse Thoresen

- 16 Til Arne Nordheims minne
- 20 Libretto: Are Kalvø
- 22 Noter og smater

36 Dansens Stradivarius

- 42 Vellyd, vemod og virtuositet
- 46 Masada som operamagnet

52 Klassisk i den arabiske verden

- 58 GöteborgsOperan
- 64 Nytt på CD

76 Alan Gilbert & New York Philharmonic

- 80 Nølede Mahler-feiring
- 84 Ellers blir det ingenting av det ...

88 Seriemorder som opera

- 92 Hemmelige operatvister
- 96 Nytt på DVD

Det storslagne Emirates Palace i Abu Dhabi.

Klassisk i den arabiske verden

Tekst: Piera Anna Franini - Foto: Emiratene

I SISTE HALVDL AV FØRRIGE ÅRHUNDRE HADDE EUROPLISK MUSIKK EROBRET STORE DELER AV KLODEN - AMERIKA, AUSTRALIA OG DET IJLRNE ØSTEN. DEN ARABISKE VERDEN FORBLE IMIDI ERTID I DET STORE OG HELL UGJENNOMTRENGELIG.

Dirigenten Lorin Maazel med Qatar Filharmoniske Orkester ved deres festivalopning i Doha

Hoda Al Khamis-Katoo, grunnlegger av the Abu Dhabi Music and Arts Foundation

Arabia begynte først å åpne seg mot den europeiske klangverden etter 1950-tallet, med unntak av de provestlige landene som dagens Persia, som hadde symfoniorkestre fra 1920-årene, og Libanon som i 1930-årene hadde sitt eget musikkonservatorium. Så i 1960-årene, var det Syria og Jordans tur. Emiratene, med Abu Dhabi i spissen, og Qatar, er de nyeste og mest slående fenomenene. De har elektrisk virkning på omverdenen, og kjører på medfull gass.

Denne pågåenheten er drivstoffet som får konsertsal- og scenedirektører til å opprette store festivaler med de største verdensstjernene på plakaten. Takket være oljepengene opprettes vestlige orkestre i raketttakt. Når det gjelder internasjonale turneer for the Royal Oman Symphony Orchestra og Qatar Philharmonic Orchestra, legges ansvaret i hendene på de dyreste internasjonale dirigentene, som Lorin Maazel.

ABU DHABI

Abu Dhabi huser en rekke festivaler, blant dem er Abu Dhabi Classics den

mest fremtredende. Den går nå inn i sin tredje årgang, med åpning 8. oktober. Dette er en lang festival som løper til mai neste år, hele tiden bare med de ypperste utøverne, og blant dem er Berlin-Filharmonien, tenoren Placido Domingo, cellisten Yo Yo Ma, og dirigenter som Daniel Barenboim og Sir Simon Rattle.

Den liberale holdningen i enkelte Gulf-stater, som Emiratene og særlig Abu Dhabi, har trukket til seg mange arabiske kvinner med gründer-vilje. Abu Dhabi er så oljerik at de ikke trenger å legge ut på uklare finansspekulasjoner for å få budsjetter i balanse, som Dubai like i nærheten måtte.

I løpet av de siste få årene har Abu Dhabi opprettet filialer av enkelte berømte museer som Louvre og Guggenheim. Snart står the Performing Arts Center, tegnet av den irakiske arkitekten Zaha Hadid, ferdig. Det vil huse konserter og festivaler med en sterk arabisk identitet og skal ikke bare tilby musikk med sensasjonelle stjerner, men også utvikle gleden ved musikk i et fremtidig publikum. Hoda Al Khamis-

Kanon, konen til en oljefyrste fra Bahrain, en høyt utdannet kvinne med en lidenskapelig tørst etter kunst, har selv studert kunst i Paris. I 1991 opprettet hun the Abu Dhabi Music and Arts Foundation, ADMAF, og i 2004 the Abu Dhabi Music Festival, som byr på en rekke konserter i mars og april.

Der var også klassisk musikk i frontlinjen med kunsrnere som dirigenten Sir Colin Davis, pianistene Yundi Li og Leif Ove Andsnes (pianist-konsertene ble avlyst da sjek Ahmed bin Zayed al-Nahayan ble drept i en flyulykke), og jazzlegenden Wynton Marsalis' arabiske debut ble feiret. Oud-guru'en Naseer Shamma sto for den arabiske musikken. (Oud er en korthalsert lutt fra Midtøsten.) Konserten utviklet seg raskt til en spontan og uventet jam-session med Marsalis og hans orkester som Marsalis sa det: "musikk er musikk, uansett geografisk tilhørighet".

NÅR KVINNER VIL

Hoda er en vennlig, men bestemt kvinne. Hun ønsker velkommen i sin megavilla, der det madr i det midtværlige

Emirates Palace i Abu Dhabi har hvit strand og svømmebasseng på alle kanter på utsiden og opera- og konsertsal på innsiden

møblementet og atmosfæren er funnet plass til to klaverer. Her studerer hun sammen med sine tre barn. Vakre kunstverk finnes i overflod i hennes hjem. Hennes mann, Mohamed Abdul Latif Kanoo, er forretningsmann, og han bruker sin fritid som billedkunstner og samler. Han er medeier i Ghafar-galleriet og er ellers en fremgangstrik-entreprenør som lett humoristisk sier om sin kone at det er bedre å la henne holde på med sitt, fremfor at hun blir sint.

- Hun driver festivalen. Jeg er der bare for å gi noen råd om kontrakter, når hun trenger det, sier Kanoo. Han har en kunstnerisk åre, men føler seg nok mer hjemme med tall. Kanoo-familien har drevet forretninger i Midtøsten i over hundre år.

Fru Kanoo snakker entusiastisk og åndeløst om alle temaer som er av interesse for hennes festival. Hun er født i Libanon som datter av en saudisk businessmann og en syrisk mor, og kom senere til Abu Dhabi. Hun er råd-giver for landets regjering, og glad for å kunne oppdra sine tre barn "i et område hvor vi har toleranse som prinsipp og hvor kvinner i stadig større grad kan tre inn i viktige roller."

- Men vi må huske at en kvinne er en kvinne, uansett hvor i verden hun ble født eller hvor hun bor. Det finnes typisk kvinnelige måter å gjøre ting på, og de er universelle, sier hun.

MUSIKK I JORDAN

Irans president, Mahmoud Ahmadinejad, undertegnet i 2005 et dekket

som forbød vestlig musikk fordi den befinner seg langt fra Islams ånd. Dette tok kvelertak på landets musikalske utvikling. Nabolandet Jordan har imidlertid tatt igjen tapt tid. I 1986 bygget de et konservatorium, og i løpet av Kifah Fakhouris 15 år som leder, ble det viktigste orkesteret i landet, Amman Symphony, født.

Her er også det jordanske hovedkvarteret for *Music in Me*, en nederlandsk institusjon som opererer i Midtøsten og promoterer musikk som smerteterapi, som balsam for de barna som trenger det i denne evige kruttønne-verdenen.

- I Amman, så vel som i andre deler av Midtøsten, har vi startet klasser i musikkterapi. Vi går ut fra at nye fagfolk snart kommer til å undervise i

Konert i Qatar: Den russiske sopranen Olga Chernobova og sjefdirigenten for Kairo Operateater, Nader Abbasi

disse områdene, sier Koen Braak, som administrerer *Music in Me*. Og områdene er svære, de strekker seg fra Jordan til flyktenjangleirene i Syria, Libanon og Irak.

Kifah Fakhouri, rektor ved Konservatoriet, gjenforteller selv institusjonens historie. Den ble innledet i 1984, da et amerikansk ensemble holdt en konsert ved Jerash festivalen. Den ble en stor suksess og tiltrakk seg oppmerksomhet fra utdanningsledere og jordanske familier. Sheila Johnson, et av medlemmene i ensemblet, samlet noen lærere som underviste i strykeinstrumenter og 40 studenter.

- Så utvidet hun med en klasse for blåsere og slagverksinstrumenter, og opprettet senere et kurs i arabisk musikk, samt i sang og klaver. Etter ti år var den første generasjonen musikere klare, og slik lærte vi at Konservatoriet kunne strekke seg mot høyere utdannelsesnivåer. Da tok vi skrittet til neste fase. Jordan bestemte seg for å opptre som et moderne og kosmopolittisk arabisk land, og til å investere i kulturturnisme. Musikk ble en meget viktig del av kultur industrien, og virkningen på den økonomiske veksten, direkte og indirekte, kan ikke overses, sier rektor Fakhouri.

Den store salen i Emiratets Palace

Ihab Abuhammad er direktør for OrangeRed, og er hovedorganisasoren for Jordans musikkliv. Med den driftlige forretningsmannens pragmatisme, minner han oss om at klassisk musikk fremdeles anses som *elitistisk* i landet, og at instrumenter er svært kostbare. Selv i et middelmåsschjem er det sjelden å se et piano eller en fiolin.

- OrangeRed handler aktivt for å gi næring til jordansk musikkliv, vi satsar på gjensidig kontakt med ambassader og forsøker å skaffe oss sponsorer, selv om vi er uten Gulf-olje og petrodollar. I juni arrangerte vi en Fringe-festival, the Amman Alternative Spaces, som spilte foresrillinger i parker, gater og på torg, forteller Abuhammad.

Plácido Domingo dirigerer en zarzuela-konsert i konsertarenaen The Pearl, Qatar

Trumpetisten Wyrton Marsala og oboespilleren Nawar Shammai jam-sesjon under årets festival i Abu Dhabi.

Ungg Minak Baghboudarian er sjefdirigent for Syrias nasjonale symfoniorkester

SYRISK MUSIKKAKTIVITET

Syria utgjør en av de livligste regionene for klassisk musikk i Midtøsten. Det bekrefter Missak Baghboudarian, den unge dirigenten for the Syrian National Symphony Orchestra, som fikk sin musikalske modning i Damaskus ved Det arabiske musikk institutt, grunnlagt av Solhi Al Wadi - mannen som tente interessen for vestlig musikk

i landet. Det var Al Wadi som kjempet frem Syrias symfoniorkester, som nå er overlatt Baghboudarian.

Det syriske symfoniorkesteret kan kalles Qatars alter ego, skjønt proporsjonene er motsatt: I Damaskus er 90 prosent av musikerne syriske, og de resterende 10 prosentene er resultatet av russisk innvigrasjon i 90-årene. I Qatar er det omvendt - de har et helt

annet budsjett å rumle med. Syria har oljepenger nok til å subsidiere internasjonale turneer, men det arrangeres også vanlige konserter i Damaskus som bidrar til kjenntskap om musikk, og byr på alt fra symfonisk melodrama til standard orkesterrepertoar og filmmusikk.

Vi gir også plass til hjemlige komponister som forsøker å kombinere klassisk samtidsmusikk med sjelen i midtøstlig musikk, sier Baghboudarian.

Et land hvor klassisk musikk har vært "det daglige brød" gjennom tiår, er Libanon. Allerede i 1930-årene ble landets konservatorium åpnet, og det i tilknytning til Ecole Normale "Cortot" i Paris - oppkalt etter pianisten Alfred Cortot. Dette var et Midtøstens Sveits, og her ble det gitt konserter og masterklasser. ●

Oversatt fra engelsk av Mona Levin

PIERA ANNA FRANINI fra Milano, er musikkritiker og journalist i den store italienske avisen "Il Giornale" og skriver for magasiner som Vanity Fair om hjemlige og internasjonale øvinemater innen klassisk musikk, kultur og underholdning